

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 31 mars 1922 kl. 3 e. m.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 5, i anledning av herr Vennerströms motion, nr 187, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande åt ortsbefolkningen i dess helhet av ökat inflytande vid förvaltningen av allmännings- och besparingsskogar.

Närvarande: Herrar Eriksson i Stockholm, Ros*, Lagerkvist*, Leffler, Karlström i Lummelunda, Hansén, Johansson i Krogstorp, Svärd*, Lundquist* och Knutsson*.

* Ej närvarande vid utlåtandets ustering.

Uti en inom andra kammaren väckt motion, nr 187, har herr Vennerström hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhänga, att Kungl. Maj:t ville snarast låta utreda på vad sätt ortsbefolkningen i dess helhet kunde beredas ett ökat inflytande vid förvaltningen av allmännings- eller besparingsskogar samt framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

I fråga om motiveringen för denna hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

Det uti motionen avhandlade ämne har tidigare vid olika tillfällen varit föremål för riksdagsbehandling.

Sälunda hemställde herr Lindhagen uti en inom andra kammaren vid 1915 års riksdag väckt motion, nr 7, att riksdagen ville hos Kungl. *Motion vid
1915 års riks-
dag.*

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 13 saml. 3 avd. 4 häft. (Nr 5) 1

Måj:t anhålla om öfvervägande, huruvida, i vad mån och på vad sätt en revision erfordrades av författningarna rörande häradsallmänningar och andra genom kronans försorg tillkomna allmänningsskogar i syfte att avkastningen kunde efter rättvisa grunder komma ortsbefolkningen i sin helhet till godo samt *beslutanderätten i allmänningens angelägenheter demokratiseras.*

Denna motion avstyrktes av jordbruksutskottet, till vars behandling den hänvisats, och blev motionen i enlighet med utskottets hemställan av riksdagen avslagen.

Uti motiveringen till sin hemställan, yttrade jordbruksutskottet, sedan utskottet först behandlat frågan om häradsallmänningarna bland annat följande:

»Vad därefter beträffar övriga i motionen avsedda skogar, utgöras dessa av sockenallmänningar och besparingsskogar i Kopparbergs och — till en mindre del — Gävleborgs län, samt sockenvis bildade allmänningsskogar i Norrbottens län, varjämte sådana allmänningsskogar jämväl i Västerbottens län äro under bildande. Ifrågavarande slag av skogar hava ett betydande omfång, sammanlagt upptagande en areal av omkring 553,000 hektar. Såsom motionären antyder, hava de uppstått därigenom, att av det vid storskiftet i Dalarne och avvitrningen i Norrland hemman och nybyggen sockenvis tilldelade skogsanslag viss del avsatts såsom samfällighetsmark för jordägarnas gemensamma behov.

Delägare med avseende å sockenallmänningar och besparingsskogar i de två förstnämnda länen äro vederbörande sockens eller kapellags jordägare i förhållande till deras reducerade jordetal. Jämväl i Norrbottens län tillkommer delägarskap i allmänningsskog endast hemmansägarna inom socken eller avvitrningslaget efter deras mantal. Då något delägarnas beslut påkallas, sker omröstning dem emellan å kommunalstämma, varvid grunden för delägarskapet även är bestämmande för den delägarna tillkommande rösträtt. Delägarnas förfoganderätt över ifrågavarande skogar är emellertid icke oväsentligt inskränkt genom vissa omfattande förvaltningsbefogenheter, vilka inrymts åt Konungens befallningshavande i de nämnda länen med avseende å såväl öfvervakandet av skogshushållningen som framför allt förvaltningen av de skogsmedelsfonder, vilka för varje skog bildats av genom densammas avkastning inflytande inkomster. I den mån bestämmanderätten icke är förbehållen Konungens befallningshavande, utövas den emellertid av delägarna själva, antingen omedelbart eller ock genom en av dem vald allmänningssstyrelse.

Jämväl med hänsyn till dessa skogar har utredning ägt rum, i

det att, såsom känt är, den s. k. norrländska skogsvårdskommitténs den 16 mars 1912 avgivna betänkande, bland annat, innehåller förslag till lagar angående vård och förvaltning av sockenallmänningar och besparings-skogar inom Kopparbergs och Gävleborgs län samt angående allmännings-skogar i Västerbottens och Norrbottens län.

I dessa lagförslag, vilka huvudsakligen avse att tillförsäkra ifråga-varande skogar en ordnad skogshushållning, hava jämnväl upptagits föreskrifter angående administrationen i övrigt, närmast synes det, i syfte att åt densamma skänka erforderlig enhetlighet och likformighet. Vid sådant förhållande hava de föreslagna förvaltningsbestämmelserna för vardera kategorien skogar kommit att i stort sett ganska nära ansluta sig till nu rådande förhållanden, sålunda även i fråga om sättet för utövandet av delägarnas beslutanderätt samt deras förfoganderätt över avkastningen.

I förstnämnda hänseende har följaktligen i intetdera lagförslaget — såsom framgår av 2 § i vardera — ifrågasatts någon ändring av hittills gällande ordning, att rösträtt utan någon som helst begränsning må utövas enligt den grund, som bestämmes av delägarskapet i allmänning.

Utskottet, som delar motionärens uppfattning om det otillfredsställande i nämnda ordning, som möjliggör för en eller ett fåtal större röstägande att diktera stämmas beslut mot den mening, som därvid omfattas av ett, kanske långt övervägande flertal mindre rösträttsberättigade delägare, har emellertid inhämtat, att de över ovannämnda lagförslag hörda myndigheter framställt bestämda anmärkningar i fråga om bristen på bestämmelser om rösträttsbegränsning för större skogsägare samt föreslagit tillägg till förutberörda paragraferna i syfte att vinna en tillfyllestgörande sådan begränsning.

I sådant avseende har sålunda Konungens befallningshavande i Kopparbergs län tillstyrkt, att rösträtten begränsades så, att ingen delägare finge utöva rösträtt för mer än högst $\frac{1}{100}$ av kommunens sammanlagda reducerade jordetal, under det att Konungens befallningshavande i Gävleborgs län föreslagit en begränsning av rösträtten för en person till $\frac{1}{10}$ av hela jordetalet inom kommunen enligt röstlängden. Vidare har domänstyrelsen hemställt, att i båda de ifrågavarande lagarna måtte stadgas förbud för någon att utöva rösträtt för mera än $\frac{1}{5}$ av vid kommunalstämman närvarande delägares sammanlagda röstetal.

Utskottet, som i den ordning frågan nu föreligger, icke anser sig böra i detalj fatta ställning till kommitténs förslag och de däröver hörda

myndigheternas önskemål, anser sig dock kunna uttala den uppfattningen, att en effektiv begränsning av rösträtten i fråga om dessa allmänningar bör äga rum i riktning mot större överensstämmelse med de rösträttsgrunder, som eljest gälla å kommunalstämma. Utskottet vågar jämväl uttrycka den förhoppning, att Kungl. Maj:t, vid den slutliga prövningen av kommitténs förslag i dessa delar, skall skänka nu uttalade synpunkter det beaktande, dem vederbör. Att för närvarande i skrivelse till Kungl. Maj:t framställa önskemål i detta avseende, anser sig utskottet dock ej böra förorda.»

*Motion vid
1919 års riksdag.*

Vid 1919 års riksdag väckte herr Lindhagen inom andra kammaren en motion, nr 81, med samma hemställan och i det närmaste likalydande motivering, som uti ovannämnda motion.

Jordbruksutskottet, till vilket motionen hänvisades, anmärkte uti sitt utlåtande, nr 25, att den s. k. norrländska skogsvårdskommittén den 16 mars 1912 avgivit sitt betänkande, och att detta ämne vore på Kungl. Maj:ts prövning beroende. Vid sådant förhållande hade utskottet ej funnit skäl biträda de framlagda förslagen utan ansett dessa böra behandlas i sammanhang med framläggande av de förslag, vartill nämnda kommittébetänkande samt skogslagsstiftningskommitténs då snart väntade förslag kunde giva anledning.

Utskottet hemställde om avslag å motionen, och utskottets hemställan bifölls av båda kamrarna.

Utskottet.

Uti motiveringen till förevarande framställning har motionären genomgående uppehållit sig vid och betonat orimligheten av, att enligt för närvarande gällande och tillämpade förvaltningsbestämmelser rörande ifrågavarande skogar den faktiska bestämmanderätten kan tillkomma ett mindretal av delägare. Särskilt har motionären framhållit, hurusom vissa bolag såsom ägare av större andelar uti de samfälligheter, varom i motionen är fråga, till följd nämnda bestämmelser erhållit ett i förhållande till enskilda delägare obehörigt inflytande å vederbörande samfällighets förvaltning. Motionens motivering synes sålunda icke giva anledning till annat antagande, än att motionären i första hand avsett att berörda missförhållanden med det snaraste borde avlägsnas.

I denna punkt har, såsom framgår av redogörelsen för hithörande frågors tidigare behandling redan år 1915 genom godkännande av jordbruksutskottets ovannämnda utlåtande, riksdagen uttalat, att riksdagen funne det otillfredsställande med en ordning, som möjliggjorde för en

eller ett fåtal större röstägande, att diktera en stämmas beslut mot den mening, som därvid omfattades av ett övervägande flertal mindre röstberättigade delägare; och detta riksdagens uttalande äger givetvis än starkare giltighet med hänsyn till den utveckling, som ägt rum sedan uttalandet gjordes.

Det oaktat har utskottet icke kunnat finna i motionen påkallade åtgärd vara av föreliggande omständigheter betingad för uppnående av nu berörda syfte.

En granskning exempelvis av gällande reglemente för vården och förvaltningen av den i motionen särskilt avhandlade Hamra Kapellags besparingsskog och Skogsmedelfond giver sålunda visserligen vid handen, att för närvarande, i överläggningar och beslut å kommunalstämma uti frågor, som avse besparingsskogen, kapellagets jordägare äga att själva eller genom befullmäktigat ombud deltaga efter deras reducerade jorder tal utan någon begränsning i rösträtten. I reglementet stadgas emellertid, att förslag till ändringar i eller tillägg i reglementet må av delägarna i fonden, allmänningsstyrelsen eller revisorerna väckas eller av Konungens befallningshavande framställas, vilka förslag, efter vederbörandes hörande, av Konungens befallningshavande prövas och avgöras. Innebörden av detta stadgande med hänsyn till det uti motionen särskilt framhållna önskemålet, begränsningen av de större delägarnas rösträtt, synes utskottet vara den, att redan nu möjligheter föreligga, att åstadkomma sådan ändring i reglementet att berörda önskemål varder tillgodosett. Då här till kommer, att reglementet jämväl innehåller stadgande om rätt till besvär hos Kungl. Maj:t, i alla frågor, där tillämpning av reglementet förekommer, synes jämväl garanti vara beredd för en på objektiva grunder baserad prövning av eventuella förslag att åstadkomma med samhällsutvecklingens krav bättre överensstämmande rösträttsbestämmelser.

Sedan 1920 års riksdag bifallit till riksdagen avlåten proposition i ämnet, utfärdades den 18 juni 1920 en kungl. förordning angående allmänningsskogar i Västerbotten och Norrbottens län. I denna förordning är stadgat, att för varje allmänningsskog skall utfärdas särskilt reglemente samt att förslag till sådant reglemente skall uppgöras av vederbörande länsstyrelse efter delägarnas hörande, samt underställas Kungl. Maj:ts prövning och fastställelse.

Efter utfärdande av nämnda förordning har frågan om fastställande av reglementen för allmänningar och besparingsskogar uti Västerbotten och Norrbottens län upptagits inom jordbruksdepartementet i första hand beträffande sådana skogar, för vilka tidigare ej funnits några reglemen-

ten, men för vilka nu enligt ovannämnda bestämmelse i 1920 års förordning sådant reglemente skall finnas. Utan att närmare ingå i någon redogörelse för innehållet av de uppgjorda reglementsförslagen torde böra anmärkas, att rösträttsbestämmelserna i de nya reglementena torde komma att byggas på de normer, som finnas antagna i lagen den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga ägor och rättigheter. Jämlikt nämnda lag, enligt vilken envar delägare äger rösträtt efter sin delaktighet i samfälligheter, skall vid viss omröstning, om viss mening erhålla högre röstetal än annan och den tillika biträdes av större antal röstande, denna mening gälla. Kan beslut ej på sådant sätt åstadkommas, skall begränsning av de röstandes röstetal ske så, att icke av någon för dem må beräknas mer än en femtedel eller, där delägarna i samfälligheter äro flera än femtio, en tjugonedel av de röstandes sammanlagda röstetal, och skall den mening bliva gällande, som efter denna beräkning erhållit högsta röstetalet.

Av vad nu anförts lärers enligt utskottets uppfattning oförtydligt framgå, att något riksdagens ingripande för uppnående av mera rationella bestämmelser om rösträtten vid ifrågavarande samfälligheters förvaltning icke är av behovet påkallat.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att herr Vennerströms förevarande motion, nr 187, icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 31 mars 1922.

På utskottets vägnar:

ERNST ERIKSSON.